

İnsanlığımı Yitirirken

—
Dünya
Edebiyatı
—

—
Çeviren:
Ali Volkan
Erdemir
—

Osamu
Dazai

Osamu Dazai, yirminci yüzyılın en önemli Japon yazarlarından. 19 Haziran 1909'da Aomori şehrinde doğdu. Asıl adı Şuuci Tsuşima'dır. Toprak sahibi varlıklı bir ailenin altıncı çocuğu olarak dünyaya geldi. Tokyo Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydolmuş ama öğrenimini tamamlamadan bırakmıştır. 1948 yılında sevgilisiyle birlikte intihar etmiştir.

İNSANLIĞIMI YİTİRİRKEN

Orijinal adı: Ningen Shikkaku

Yazan: Osamu Dazai

Japonca aslından çeviren: Ali Volkan Erdemir

Yayına hazırlayan: Kemal Küçükgedik

Türkçe yayın hakları: © 2025 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Eylül 2025 / ISBN 978-625-5683-30-4

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Geray Gençer

Sayfa uygulama: Taylan Polat

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnşaat San. ve Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 446 05 99

Sertifika No: 52729

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

İnsanlığımı Yitirirken

Osamu Dazai

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Çeviren: Ali Volkan Erdemir

Çevirmenin Önsözü

14 Ocak 2023 tarihinde Mitaka şehrinde Dazai Osamu'nun müzesini, replika evini ve Tama Nehri'ne atladığı yeri ziyaret ettim. Müzede Dazai'yle ilgili görevlilerle yaptığım kişisel söyleşide öğrendiğim şey onun eserlerinin o dönem de çok okunduğu ve iyi bir telif geliri olduğuydu. Ancak Dazai kazandığı tüm parayı, mütevazı evini açtığı dostlarıyla birlikte yiyip içerek bir çırpıda harcarmış. Yine müzede bir belgeyi inceleme fırsatım oldu. Dazai intihar etmeden altı ay önce, borçları karşılığında evine yine haciz bildirimi gelmiş. Varlıklı ve siyasette söz sahibi ailesine karşı kendi olma cesaretini verme sınavı son bir kez maddi zorluklarla kırılmış diye düşünmek sanırım yanlış olmayacaktır.

Peki kimdir Dazai Osamu?

Yirminci yüzyılın en önemli Japon yazarlarından Dazai Osamu, 19 Haziran 1909'da Aomori şehrinde doğdu. Asıl adı Tsushima Shūji'dir. Toprak sahibi varlıklı bir ailenin altıncı çocuğudur. Babası ve siyasette söz sahibi ağabeyinin tüm karşı çıkmalarına karşın yazarlık mesleğini seçmiştir.

1930 yılında Tokyo Üniversitesi'nde başladığı Fransız Dili ve Edebiyatı öğrenimini 1937 yılında tamamlamadan bırakmıştır.

Roman, öykü ve deneme türünde eserler veren Dazai, daha çok otobiyografik özellikler taşıyan ben-roman tarzında yazmıştır. Etkilendiği yazarların başında akıl hocası saydığı Ibuse Masuji, Japon öyküsünün babası kabul edilen Akutagawa Ryūnosuke ve eserle-

rinde suç, vicdan, kurtuluş temaları başta olmak üzere insan psikolojisini derinlikle irdeleyen Rus yazar Fyodor Dostoyevski gelir.

Lise yıllarında Marksizm'den etkilenerek 1929 yılı sonundan itibaren Japon Komünist Partisi'ne sempati beslemiş, 1930 yılından itibaren üyesi olmuş ancak 1932 yılında ağabeyinin zoruyla partiden ayrılmıştır.

Dazai amatörce resim ve illüstrasyonla da ilgilenmiştir. Öğrencilik yıllarında otoportre ve manzara odaklı resimlerle kara kalem çizimler yapmıştır. Bazı kitaplarının ilk baskı kapaklarında onun çizimlerinden faydalanılmıştır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında sağlık sorunu (tüberküloz) gerekçesiyle orduyu alınmamıştır.

İki kez evlenip boşanan Dazai'nin üç çocuğu vardır, içlerinde en küçüğü Tsushima Yūko mahlası ile tanınan bir yazar olmuştur. Dazai'nin yaşadığı aşklar, içki bağımlılığı ve gece hayatını çok sevmesi gibi özel yaşamına dahil konular kimi zaman yazarlık kariyerinden çok konuşulmuştur. Dört kez intihara teşebbüs etmiş, beşincisinde, 13 Haziran 1948'de Mitaka şehrinde sevgilisi Yamazaki Tomie'yle yoğun yağışlı bir günde Tama Nehri'ne atlayarak hayatını sonlandırmıştır.

Son yıllarda özellikle *Bungo Stray Dogs* gibi manga ve anime serilerinde yer alarak özellikle genç okurların büyük ilgisini çeken Dazai'nin eserlerinde yabancılaşma ve toplumla uyumsuzluk temaları öne çıkar. Kanımca Dazai dayatmalara ve toplumsal çöküşe karşı edebiyatla direnmiş, özgün bir birey kalabilmek için çabalamış, geriye karanlığın içinde umut arayışının parıldadığı eserlerini bırakmıştır.

1930'larda Japonya'da kafe kültürü

Tanizaki Junichiro'nun *Naomi* adıyla çevrilen eserinde ve Nagai Kafu'nun romanlarında sıklıkla geçen kafeler, günümüzdeki

gibi sadece kahve içilen mekânlar değildi. Japonya’da özellikle 1920’lerde bu adla anılan yerlerin mönüsünde içki de yer alırdı ve 1930’larla birlikte bohem sanatçıların gittiği kısmi eğlence mekânları olarak da yaygınlaşan kafelerin kimileri ise caz müzik çalınan küçük dans mekânları olarak hizmet vermişti. Bu çeviride garson kız olarak çevirdiğim “*jokyu*” da bazı kafelerde konso-masyon hizmeti veren kadınlardı.

Rubailer

Ömer Hayyam’ın rubailerinin Sabahattin Eyüboğlu (İş Kültür Yayınları), Kenan Sarıalioğlu (Sia Yayınları) başta olmak üzere Türkçeye kazandırılmış örnekleri var. Ancak bu metin özelinde, Dazai ara dilden okuduğu rubailerini Japoncaya kendi yorumuyla aktarmış. Bu durumda söz konusu rubailerini metinde yer aldığı haliyle Türkçeye çevirmek bu rubailerin Dazai’nin zihninde ve yüreğinde nasıl bir yankı uyandırdığını anlamak açısından yön gösterici olacaktır düşüncesindeyim. Elbette bu kez de bu Japon-calaşmış dörtlükleri Türkçe çevirmenin zihninde ve yüreğinde nasıl yer aldığı işin içine giriyor ve durum karışıyor. Ama ruba-ilerinden tanıdığım kadarıyla Ömer Hayyam’ın bu durumu hoş göreceğine eminim.

Süveyda, usuyitik ve diğer sözcükler

Bu çeviride kullandığım süveyda, usuyitik, yüreği bungun, zendost gibi kimi sözcükler Metin Altıok ve Bilge Karasu başta olmak üzere büyük yazın ustalarının eserlerinden öğrendiğim, kelime haznemde birikenlerden. Hepsine minnettarım.

Son olarak, ad seçimi

Japoncası *Ningen Shikkaku* olan bu eserin adı Türkçeye “İnsanlığı Yitirirken” ve “İnsanlığımı Kaybedişim” olarak çevrildi. Farklı ad önerilerim olmakla birlikte, ülkemizde gerek 1960’lı yılların sonlarından itibaren başlayan Japon edebiyatının ara dilden yapılan çevirilerinde gerekse 2003 yılından beri yapılan orijinal dilden çevirilerinde genelde ilk adların kullanıldığı görülmekte. Bir çevirinin ilk çıktığı adla yayına devam etmesi gibi yazılı olmayan bir nezaket kuralının gözetilmesi de Dazai okurlarını bunun farklı bir kitap olduğu yanılgısına düşürmeyecek, böylece aynı kitabın bir başka yorumunu okuyup okumama tercihi kendilerine kalacaktır.

Ali Volkan Erdemir
10 Ağustos 2025

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Önsöz

O adamın üç fotoğrafını görmüştüm.

İlki çocukluk dönemine aitti. On yaşlarında çekilmiş olmalıydı. Etrafı kalabalık bir kadın grubuyla sarılıydı (muhtemelen ablaları, kız kardeşleri ve kuzinleriydi). Üzerinde çizgili *hakama*'yla¹ bahçedeki göletin kenarında durmuş, başını hafif yana eğmiş, çarpık bir tebessümle bakıyordu. Çarpık mı? Estetik algısı kıt olanlar (başka bir deyişle güzel ve çirkinin ne olduğu konusunda duyarsız kişiler) “Ne kadar da sevimli bir çocuk bu!” diye gelişigüzel bir şekilde iltifat etseler de bu bir övgü olarak gelmiyordu kulağa. Nedeni gülümsemesinde bir çocuğun alışıldık sevimliliğinden eser olmayışı değildi. Aksine çirkinin ne olduğu konusunda azıcık da olsa deneyimi olan herkes, ilk bakışta “Aa, ne kadar da çirkin bir çocuk bu!” diye hoşnutsuz bir şekilde mırıldanıp eliyle bir böceği kovalar gibi fotoğrafı fırlatıp atabilirdi de.

Gerçekten de o çocuğun fotoğraftaki sırtışına baktıkça ne olduğu bilinmeyen nahoş bir ürperti hissi duymuştum. Hayır, bu bir tebessüm değildi. Gülümsemedi. İki elini de sımsıkı sıkması bunun kanıtıydı. İnsanlar yumruklarını sımsıkı sıkarken gülümseyemez. O bir maymundu. Ve bu da bir maymunun gülümsemesiydi ve gülmek, yüzünde çirkin kırışıklıklar oluşturmuştu. “Buruşuk oğlan” dedirtecek kadar tuhaf, iğrenç ve insanın mide-

1. Günümüzde aikido, kendo gibi Japon sporlarını yapanların üzerinde gördüğümüz geleneksel Japon kıyafeti. Bu roman özelindeyse, söz konusu tarihlerde okul üniforması olarak da giyilirdi. (ç.n.)

sini bulandıracak bir ifade vardı fotoğraftaki çocuğun yüzünde. O ana dek hiç böylesine tuhaf yüz ifadesi olan bir çocuk görmemiştim.

İkinci fotoğraftaki yüzü ilkinden çok farklıydı. Bakınca şaşırıp kalmamak işten değildi. Bu bir öğrenciye aitti. Net bir ayırım yapamasam da lise ya da üniversite öğrencisi olduğu yıllarda çektiirdiği fotoğraflarından biri olmalıydı. Kesin olan şey fotoğraftaki öğrencinin fevkalade yakışıklı olmasıydı. Ama ne gariptir ki bu fotoğraftaki ifadesi de canlı bir insan hissi uyandırmıyordu. Okul üniforması giymiş, göğüs cebine beyaz bir mendil iliş-tirmişti. Rattan sandalyeye oturup kollarını göğsünde bağlamıştı. Ve yine gülümsüyordu. Bu kez buruşuk yüzlü bir maymunun sırtışı yoktu yüzünde, düzgün bir tebessümdü bu. Yine de insan gülümsemesinden farklıydı. Bunda bir canlılık, yaşamı çağrıştı-ran bir his yoktu. Bu hisler bir yana bir kuşun ağırlığı bile yoktu onda. Bir tüy kadar hafif, beyaz bir sayfa kadar boş bir gülümse-meydi bu. Kısacası baştan sona yapay bir his veriyordu. Kendi-ni beğenmiş demek yeterli olmaz. Uçarı da değil. Gözü kara da değil. Çekici görünme çabası demek de yetmez. Bu fotoğrafa iyi-ce bakınca bu yakışıklı öğrencide korku hikâyelerindekine ben-zer bir ürkütücülük hissediliyordu. Hayatımda daha önce hiç bu denli tuhaf güzellikte bir genç görmemiştim.

En rahatsız edici fotoğraf sonuncusuydu. Artık kaç yaşında olduğu anlaşılmıyordu. Saçları bembeyaz olmuştu. Leş gibi bir odanın bir köşesinde (arkasındaki duvarın üç yerden döküldü-ğü fotoğrafta net bir şekilde görölüyordu) ellerini küçük Japon sobasının² üzerine tutmuştu. Bu fotoğrafta gülümsemiyordu. Aslında yüzünde ifadeden eser yoktu. Orada oturmuş, iki elini sobaya uzatırken doğal bir şekilde ölmüş gibi insanın içini ürper-

2. *Hibaçi*, bir nevi küçük sobadır. Japonya’da genelde seramikten yapılan, portatif mangal şeklinde kömürlü ısıtıcıdır. Küçük olduğu için odanın genelinden ziyade el ve ayakları ısıtmak için kullanılır. (ç.n.)

ten, uğursuz bir fotoğraftı bu seferki. Beni rahatsız eden şey sadece bu değildi. Bu fotoğraf daha yakın çekim olduğundan yüzünü detaylıca inceleyebilmişim. Normal bir alnı vardı, alnındaki kırışıklıklar da olağandı. Kaşları, gözleri, burnu, ağzı, çenesi de herkesinki gibiydi. Of! Bu yüzde eksik olan tek şey ifade değildi, tek bir ayırt edici özelliğin bile olmamasıydı. Gözlerimi bir kez kapatıp açsam o yüzü hemen unutabilirdim. Aklımda odanın duvarı, küçük soba kalırdı ama o kişinin yüzünün verdiği izlenim sisin dağılışı gibi bir anda kaybolur ve bir türlü hatırlamazdım. O yüzün resmi yapılamazdı. Mangada çizilebilecek türde de bir yüz değildi. Gözlerimi açıp fotoğrafa bakınca, *aa, böyle bir yüzdü demek*, diye hatırladım ama hatırladığım için sevinmedim bile. Abartılı bir deyiş olacak ama gözlerimi açıp o fotoğrafa ikinci kez baksam da hatırlayamazdım. Üstelik ona bakmak beni rahatsız etmiş, sinirlendirmiş, bakışlarımı hemen başka yere çevirmiştim.

Bir ölünün yüzünde bile bir his, ona bakan kişide bırakacağı bir izlenim olur. Ancak bir insanın kafasına bir atın başını geçirseniz bu fotoğraftaki kişinin yüzü gibi bir his verir. Kısacası ona bakan herkeste bir ürperti ve bir iğrenmeye neden olur. Dediğim gibi hayatımda şimdiye dek onunki kadar tuhaf yüzü olan birini hiç görmedim.

İnsanlardan korkan ve utanç içinde yaşayan Yozo'ya göre hayat cehennemden farksızdır. Onun için çocukluğundan itibaren insanlarla zayıf da olsa bir bağ kurabilmenin tek yolu maskaralık yapmaktır. Gençliğinde ise her türlü bağımlılığın pençesine düşer. Hayatına giren herkesi teker teker yüzüstü bırakır.

İlk kez 1948 yılında yayımlanan, Japon edebiyatının en ünlü ve sarsıcı eserlerinden biri olan *İnsanlığımı Yitirirken*, dünyayla uzlaşamayan bir yabancının aklının ve ruhunun yitiminde ne kadar sürüklenebileceğini gösteriyor.

“Dazai kendimde en çok gizlemek istediğim şeyleri açığa çıkarıyor.”
— Yukio Mişima

QR kodu okutunuz		Dijital fiyat etiketi	tavsiye edilen KDV'siz satış fiyatı
			120₺

Sertifika no: 1940	ISBN 978-625-5683-30-4	
		
	9 786255 683304	